

A magyarországi bencés rendi gimnáziumok könyvtártörténete Trianontól az államosításig

Európában az oktatás évszázadokon át az egyházak feladata volt.¹ A középkorban a kolostori iskolákban a szerzetesi élet mindennapjaihoz hozzátartozott az olvasás. Így volt ez a bencés rend által fenntartott iskolákban is. „A negyven-napi böjtre mindenki kapjon egy könyvet a könyvtárból, amelyet elejétől végig mindenki olvasson el. Ezeket, a könyveket a negyvennapos böjt elején adják ki. Mindenesetre azonban rendeljenek ki egy vagy két szeniort, hogy a monostorban, abban az időben, amikor a testvérek olvasással foglalkoznak, körüljárjanak, és megnézzék nem találnak-e hanyag testvért, aki henyél vagy beszélget, és nem tördök az olvasással, és így nemcsak magának van kára, hanem másokat is zavar.”² A könyvtárról rendelkező Szent Benedek nyomán azt tartották a bencések, hogy a könyvtár nélküli monostor olyan, mint a fegyvertár nélküli vár.³

Az egyházi iskolák könyvtárait igen sok veszedelem fenyegette a történelem során. Ez alól a bencések könyvtárai sem kivételek. Hazánkban a Pannonhalmi Bencés Apátság mindvégig azon a helyen működött, ahol 996-ban létrejött, bár a rend nem működhetett folyamatosan. A 18. században a rend újra fejlődésnek indult, de II. József rendfeloszlata a könyvtár állományában is változást okozott. A könyvtár állománya az Egyetemi Könyvtárba került, 1802-ben pedig nem kapott vissza minden könyvet.⁴ A mai könyvtár építése (Packh János) 1833-ban kezdődött.⁵ Az állományt a szerzetesi és tanári pályára készülők igényei határozták meg. Ebben az időszakban is fontos szerepet töltött be a könyv a szerzetesi életben.⁶

Jóllehet, az iskolai könyvtárak szempontjából is gyökeres változást a reformáció és ellenreformáció hozott az iskolák számának növekedésével és a bennük folyó oktatási módszerek korszerűbbé válásával, ám az a fajta könyvtár, amit ma

¹ Gáborjáni Szabó Botond, „A magyarországi egyházi könyvtárak helyzete, céljai és jövőképe,” *Könyvtári Figyelő* (2002): 1-2.

² Szent Benedek Nursiai, *Regula Sancti Benedicti* (Pannonhalma: Bencés Kiadó, 2005), 142.

³ Csóka J. Lajos, *Szent Benedek fiainak világtörténete különös tekintettel Magyarországra* (Budapest: Ecclesia, 1970), 973.

⁴ Somorjai Ádám, „Bencések Magyarországon,” *Rubicon* (2006): 4.

⁵ Bánhegyi Miksa, *A Pannonhalmi Bencés Főapátság Könyvtára* (Budapest: BV, 1991), 20.

⁶ Sólmos Szilveszter, *Pannonhalma élete a XIX. században* (Pannonhalma: Bencés Kiadó, 1999), 312.

iskolai könyvtárnak nevezünk, csírájában a 18–19. század közepén fogalmazódott meg. Eleinte olyan szertárat értünk iskolai könyvtáron, amelyik az irodalom oktatását támogatta. Ezért ezek a könyvtárak a tanárok szertárai voltak, és csak később fokozatosan alakultak ki a tankönyvellátás feladatát felvállaló tankönyvtárak, majd pedig a fejlődés utolsó fejezeteként a diákkönyvtárak. A szabadságharcot követő időszak jelentős dokumentuma a Magyarországra is kiterjesztett „Entwurf der Organisation der Gymnasien und Realschulen in Oesterreich”, amely létrehozta a nyolcosztályos gimnáziumot és a könyvtárak szempontjából pedig megindította azok kialakítását. A tanárok kötelességévé tették, hogy fejlesszék a pedagógiai és tudományos szempontú tanári könyvtárat, és hozzanak létre ifjúsági könyvtárat.⁷ Az 1868. évi népoktatási törvény utasítása szerint az iskolákban könyvtárakat kellett létrehozni. Fontos megemlíteni azt is, hogy az iskolákban önképzőkörök az 1870-es évektől működhettek tervszerűen, és váltak a diákok öntevékenységének színtereivé, valamint a legfrissebb tudományos és művészeti ismeretek elsajátításának kiváló fórumaivá.⁸ 1877-ben pedig Trefort Ágoston vallás- és közoktatás miniszter jogszabályban hívta fel a figyelmet arra, hogy a tanfelügyelők mellett az egyházi hatóságok is mozdítsák elő az iskolai könyvtárak ügyét. A felekezeti iskolák könyvtárai számára az egyházi főhatóságok elkülönített alapot hoztak létre.⁹ A 19. század végéig sorban alakultak a középiskolai könyvtárak. 1902-ben Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter elrendelte, hogy minden állami iskolában szervezzenek könyvtárat, bár ez a felekezeti iskolákra nem vonatkozott, a minisztérium remélte, hogy az egyházi hatóságok is támogatják a kezdeményezést. A rendelet könyvtárhasználati szabályzat elkészítését is kötelezővé tette. 1904-ben megjelent az első könyvjegyzék, amely nemcsak a gyűjtőkört szabályozta, hanem kitért a gyűjtemény feltárására is. A jegyzék világosan mutatta, hogy mely könyvek a kötelezően beszerzendők és melyek az ajánlottak. Ekkor minden tizenötödik iskolában működött könyvtár, és a könyvtárak költségeivel az iskola költségvetésében is számolni kellett. Kétségtelenül fontos fejlemény Vaszary Kolos bíboros hercegprímás 581/1905. számú rendelete, amely a püspöki kar által elfogadott katolikus népiskolai tervet szabályozta, s 1926. szeptember 1-jéig volt érvényben. 1908-ban már utasították az iskolákat, hogy népszerűsítsék és használtassák a könyvtáraikat. Az 1930-as évekre az iskolákban törekedtek arra, hogy minden osztálynak legyen külön könyvtára, amit az osztályfőnök vezet. Olyan könyvek gyűjtése volt a cél, amelyek kapcsolatban vannak a tananyaggal. A tanároknak tájékozódniuk kellett

⁷ Mészáros István, *A pápai bencés gimnázium* (Pannonhalma: Pannonhalmi Főapátság, 1988), 62.

⁸ Dóka Klára, *Iskola, egyház, művelődés: Iskolatörténeti források az egyházi levéltárakban* (Budapest: ÚMKL, 1990), 54.

⁹ Balogh Margit, *Egyházak az újkori Magyarországon* (Budapest: Kronológia História, 2003), 379.

arról, hogy tetszett-e a diáknak az olvasott könyv. Több példányban kellett egy-egy művet beszerezni a könyvtárak számára.¹⁰ A könyvtár állományáról kötelesek voltak leltárt készíteni.¹¹

Az iskolai könyvtárügy rövid áttekintése után megállapítható, hogy az 1920–1944 terjedő időszakban az ifjúsági könyvtárak hagyományos funkciója változatlan maradt. Ismeret-elsajátíttatás, hazafias és esztétikai nevelés, és a tanulók szabadidős olvasmányainak biztosítása. Visszaszorult a latin–görög klasszikus állományrész, több lett a modern természettudomány eredményeit tárgyaló olvasnivaló.

Bencés gimnáziumi könyvtárak

A budapesti Bencés Gimnázium működése során több könyvtárat állítottak fel. Keletkezésük sorrendjében ezek a következők voltak: Mária-kongregáció¹² könyvtára, ahol vallásos irodalmat gyűjtöttek, a hitvédelmi szakosztály könyvtára, amely főként folyóiratokkal látta el a tanulókat; ifjúsági segítő könyvtár a tankönyvek gyűjtésére; tanári könyvtár; cserkészcsapat könyvtára a cserkészélettel kapcsolatos könyvek, térképek, folyóiratok gyűjtésére; önképzőköri könyvtár, amely szórakoztató irodalmat és folyóiratokat gyűjtött, valamint a kötelező olvasmányok tára. A könyvtárak történetét áttekintve megállapítható, hogy állományuk fejlesztése mindvégig fontos feladat volt, így a tanári könyvtár állománynak nagysága mindössze négy év alatt a 3000 kötetet is meghaladta.

A tanári állomány növekedése 1928-ig jelentős volt, hiszen új könyvtárat hoztak létre és ezt kellett fejleszteni, ezért látható ugrásszerű emelkedés a fenti ábrán. Érdekes tény, hogy a tanári könyvtár alapterületének növekedését nem követte az állomány növekedése, hiszen 10 éves stagnálás következett, amelyet jelentős selejtezés és ezt követően ismételt fejlesztés jellemezett, az állomány végül így majdnem duplájára nőtt. A háborús években történő ilyen arányú növekedés nem vásárlással, hanem nagyobb mérvű ajándékozással történhetett, amelyre vonatkozóan az értesítőkből utalásokkal bőségesen találkoztam.¹³ Míg a tanári könyvtár a tanárok felkészülését szolgálta, addig a diákok számára működtetett könyvtárak az iskolai élet minden mozzanatában helyet kaptak, kihasználtak minden lehetőséget, hogy a könyv a diákok mindennapjainak részese legyen. Sőt a nyári szünidei olvasmányok megválogatása is kiemelt feladat volt, aminek irányításába a szülőket is bevonták, nem riadtak vissza a szülők nevelésétől sem e téren. A

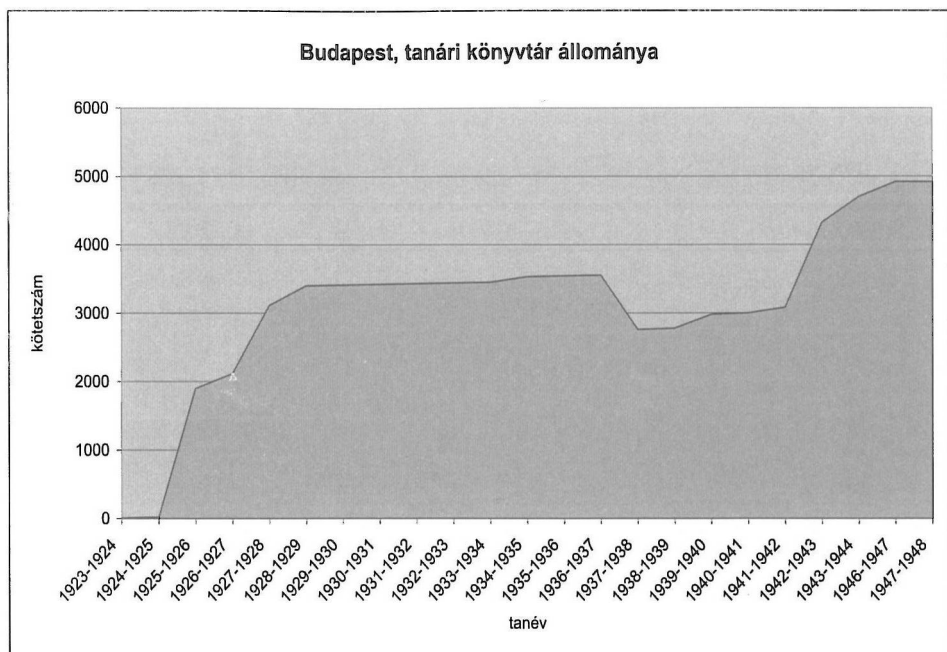
¹⁰ Fináczy Ernő, *Magyar pedagógiai lexikon I.* (Budapest: Révai Irodalmi Intézet, 1933), 895.

¹¹ Fináczy Ernő, *Magyar pedagógiai lexikon II.* (Budapest: Révai Irodalmi Intézet, 1934), 227.

¹² Római katolikus hitbuzgalmi egyesület, amely a hívők, elsősorban a fiatalok vallási, erkölcsi alapokon nyugvó nevelését, a hitélet erősítését, a Mária-kultusz ápolását tekintette céljának.

¹³ A bemutatott valamennyi diagram ábrázolása során a hiányzó adatokat interpolálással, a véltető állapot szerint pótoltam.

Szent Benedek Gimnázium tanári könyvtára

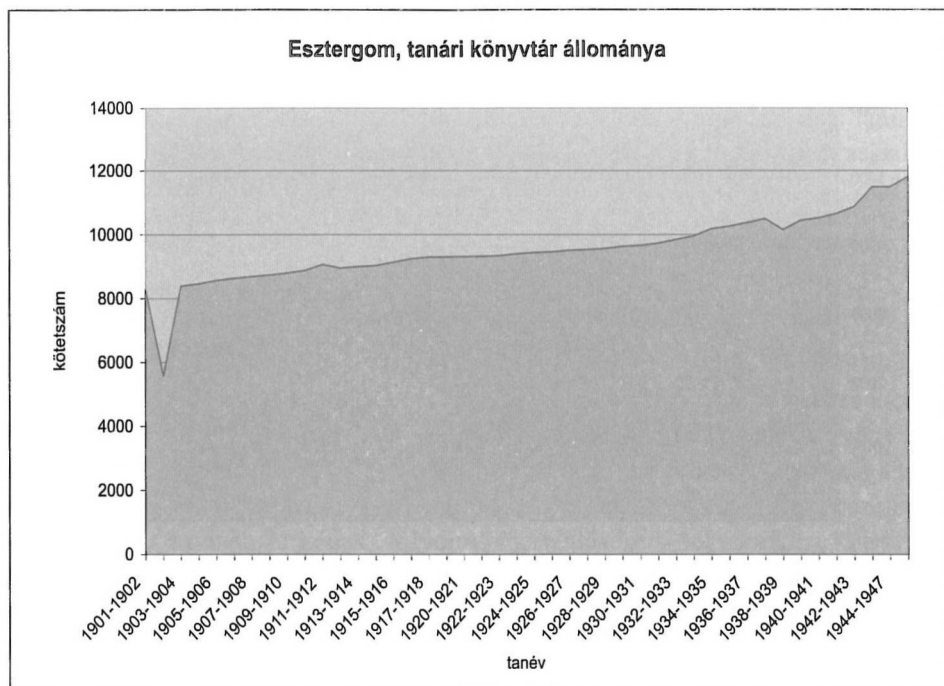

források alapján minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy központi szerepe volt a könyvtáraknak az oktatás nevelés terén. Az állományok feltárása alapos volt, a kölcsönzés mindegyikben működött tanárok és diákok segítségével.

A budapesti Jedlik Ányos Bencés Gimnázium csupán két évig működött a bencések irányításával, ezen idő alatt a következő könyvtárak szerveződtek: ifjúsági könyvtár a kötelező olvasmányok és a szórakoztató irodalom, ismeretterjesztő irodalom gyűjtésére; tanári könyvtár a pedagógiai munka támogatására; a segélyező könyvtár pedig a tankönyvellátás segítésére. Az iskola rövid működési idejében is jól látható a könyvtárak központi szerepe, amelyet az is mutat, hogy nem csupán Pannónhalmáról kaptak segítséget, hanem saját forrásból megkezdték a folyóiratok, ifjúsági irodalom gyűjtését. Jól érzékelhető a pedagógiai munka támogatására való törekvés a tanári könyvtár számára beszerzett folyóiratok féltésénél, valamint az ifjúsági könyvtár erőteljes fejlesztése esetében a megfelelő példányszámok beszerzésénél.

Az esztergomi Bencés Gimnáziumban a következő könyvtárak működtek: tanári könyvtár; ifjúsági alsó és felső szakaszú könyvtár; segélyező könyvtár; önképzőköri könyvtár, amely az ifjúsági körök munkáját támogatta; ezen belül a gyorsírókörti könyvtár, amely a kör munkáját segítő műveket szerezte be és a kötelező olvasmányok tára. A könyv tehát központi szerepet töltött be az oktatás nevelés során.

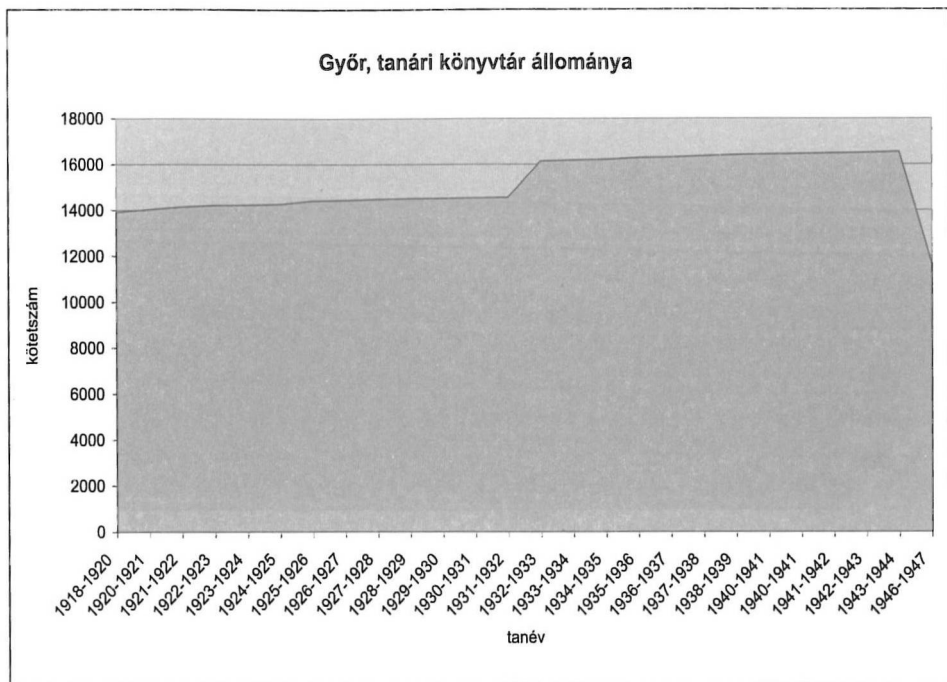
Szent István Gimnázium tanári könyvtára

Az évkönyvek alapján megállapítható, hogy a tanári könyvtár állományát egyenletes növekedés jellemezte, bár 1935-től a gyarapodás megugrása látható, ami a könyvtár költöztetésének volt köszönhető, hiszen a megnövekedett alapterület állománynövekedést is jelentett. Érdekességként említem meg, hogy az 1928–1929-es tanévben hivatalosan csupán egy könyvet vásároltak, ám ez nem jelentett megtorpanást a fejlődésben, sőt az ajándékozások révén mindvégig töretlen fejlődés látható. Az ifjúságot szolgáló könyvtárak közül a legkülönlegesebbnek a gyorsírókör könyvtára mondható, hasonlóról egyetlen más értesítő sem számol be. A könyvtárakban gyűjtött szépirodalmi olvasmányok mellett nagymértékű volt az ismeretterjesztő irodalom beszerzése. Vizsgálataim nyomán körvonalazódik az a törekvés, amely azt bizonyítja, hogy az ajándékozásokból adódó állományfejlesztési egyenletlenségeket igyekeztek vásárlással tudatosan kompenzálni. A könyvsegélyező-könyvtár beszerzési forrásainak széles skáláját vonultatják fel az értesítők, tehát az iskolázással járó anyagi terheket lehetőségükhez képest, szülők, tanárok, fenntartók megosztották.¹⁴ Az állományvédelem

¹⁴ Nem csupán a könyvsegélyezésben érhető ez tetten, de a többi terület nem érinti a kutatásom tárgyát, ezért itt nem kerül bemutatásra, ám figyelemre méltó szociológiai vizsgálatok jó forrása lenne.

Czuczor Gergely Gimnázium tanári könyvtára

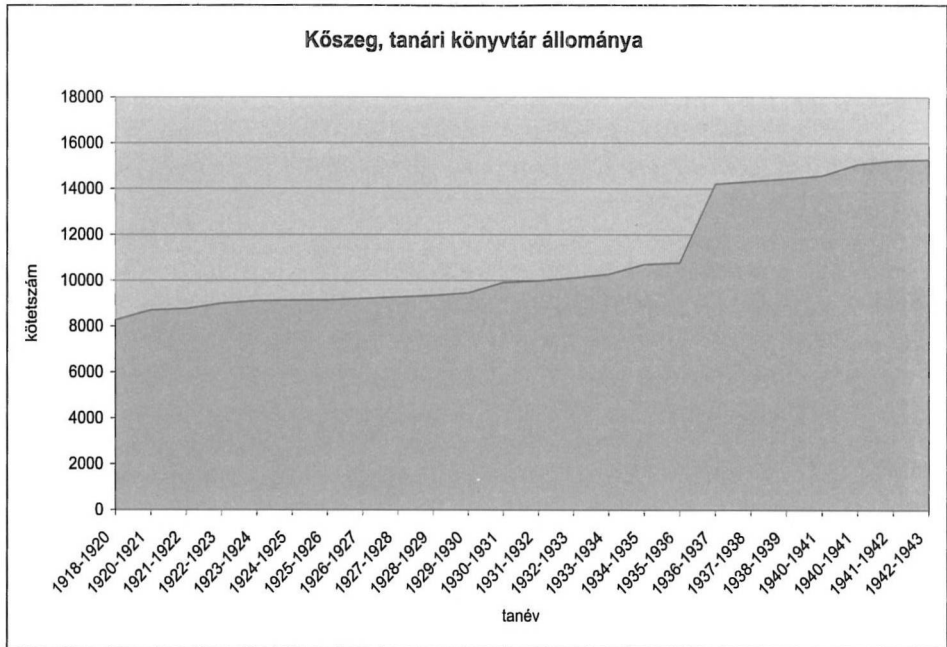

szerepe főként az ifjúsági könyvtárakban volt jelentős, ez azt is mutatja, hogy valójában használták a diákok a könyveket. Törekedtek arra, hogy tartalmában és küllemében is színvonalas legyen az állomány.

A nagy múltú és folyamatos működésre visszatekintő győri Bencés Gimnázium igen sokféle könyvtár születésének helye: tanári könyvtár, ifjúsági alsó és ifjúsági felső könyvtár, segélyező könyvtár, értesítők tára, az alsóbb osztályokban osztálykönyvtárak, kötelező olvasmányok tára, olvasóköri könyvtár, főként folyóirat-olvasásra berendezve, diákotthoni könyvtár a szolgáltatást igénybe vevő diákok számára. A tanári könyvtár fejlődésének vizsgálatakor látványos változásnak lehetünk tanúi. A könyvtári gyűjtemény nagyságát az új helyre való költöztetés hirtelen megemelte, hiszen ekkor közel 2000 kötettel megnövekedett az állomány. Erre vonatkozóan sem vásárlásra, sem pedig ajándékozással utaló nyomokat nem találtam. Feltételezésem szerint ez a szám nem a tényleges növekedés adata, hanem az ekkor folyó leltározás során tisztázódott az állomány korrekett nagysága, tehát semmiképpen nem beszélhetünk ekkora mérvű gyarapodásról.

A leltározást az egyenletes fejlődés időszaka követte, amelyet 1944-ben jelentős csökkenés zárt a háborús dúlás szomorú következményeként. A segélyező könyvtárak körül kialakuló nehézségekre szemléletes példák sorakoznak az in-

Ferencz József Gimnázium tanári könyvtára

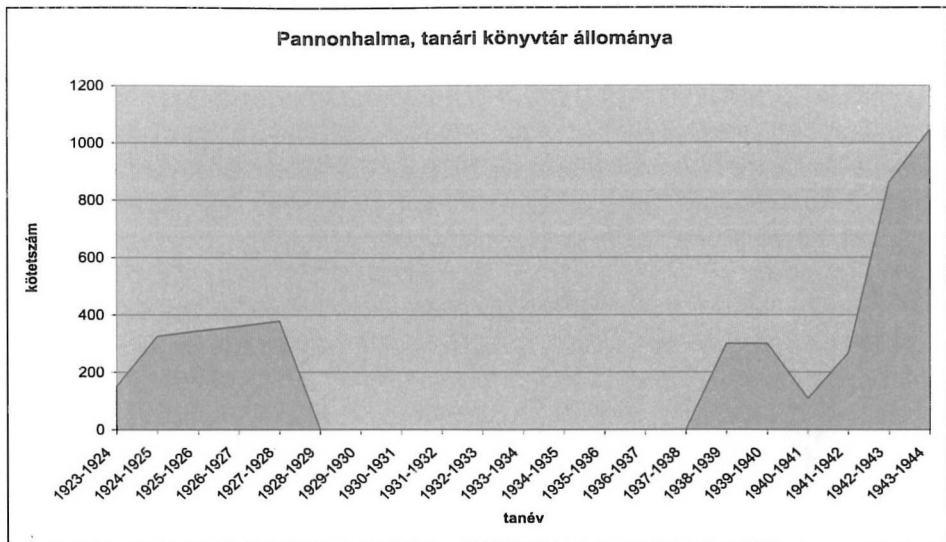

tezmény értesítőiben, tehát hogy igen jelentős anyagi erőket kellett felvonultatni a könyvpiacn eluralkodó jelenségek hatásainak ellensúlyozására. Az ifjúsági könyvtárakban és a hozzájuk szervesen illeszkedő olvasóköri körökben tudatos állománygyarapítás és apasztás folyt, sőt felbukkant az egyéb könyvtári látogatásra utaló beszámoló is.

A kőszegi Bencés Gimnáziumban az alábbi könyvtárak működtek: ifjúsági könyvtár, tanári könyvtár, cserkészcsapat könyvtára, Mária-kongregáció könyvtára, olvasóköri könyvtár főként folyóiratok olvasására.

A könyvtárak központi szerepe érhető tetten a gimnázium értesítőiben. Alapterületük a kőszegi gimnáziumban a legimpozánsabb, az ifjúsági könyvtár 29, a tanári könyvtár 113, és dolgozója 21 négyzetméter, elhelyezkedésük is optimálisnak volt mondható, hiszen a könyvtárakat az irodákkal és a díszteremmel egy emeleten helyezték el. A tanári könyvtárak állományának gyarapodása az 1930-as évekig egyenletesen növekvő tendenciát mutat. Ezt az 1936-os évben óriási állománynövekedés követi, amely közel 4000 kötet jelentett, s amit a jelenős anyagi ráfordítás magyaráz. Mindez egyedülálló erőfeszítés a rend gimnáziumainak életében, s további hasonló példára kutatásaim során sem bukkantam. Ezt az erőteljes fejlesztést a korábbi években már tapasztalt egyenletes gyarapítási ütem követte.

Pannonhalmi Gimnázium tanári könyvtára

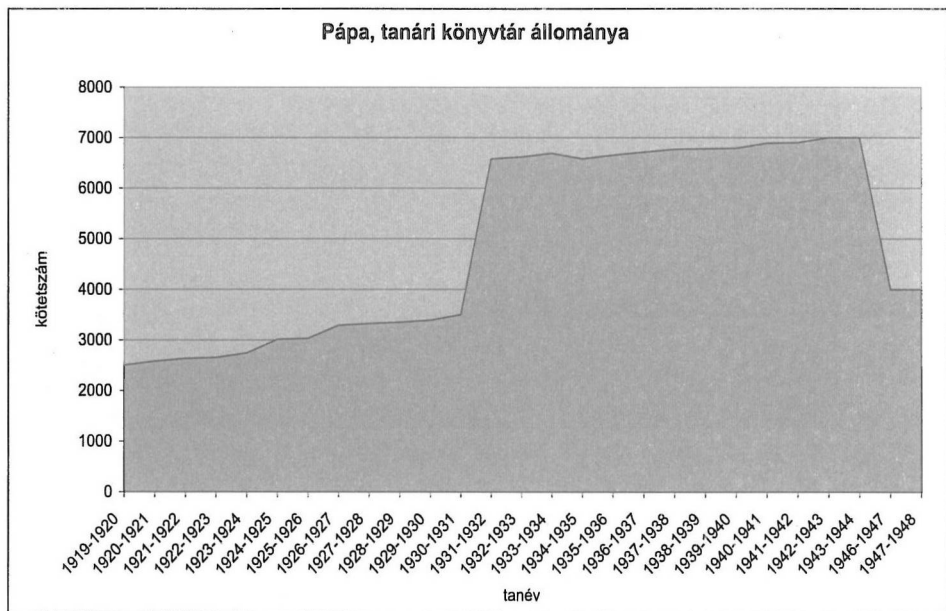
Ez a fejlesztés nem korlátozódott kizárólag a tanári állományra. Az értesítőkben olvasható óriási kölcsönzési forgalom befolyásolta az ifjúsági könyvtárakban beszerzendő olvasmányok körét, növelte a kölcsönzési időt, s mindez egyre növekvő forgalmat generált. Megállapítható, hogy élénk könyvtári élet jellemezte a gimnáziumot, s ez a könyvtárak párhuzamos fejlesztésével is magyarázható.

A pannonhalmi Bencés Gimnázium kétszeri indulása alatt a következő könyvtárak működtek: ifjúsági könyvtár, tanári könyvtár, diákoththoni könyvtár, segítő könyvtár. A tanári könyvtári állomány fejlődését a főkönyvtár közelsége mindig befolyásolta. Nem volt szükséges a tanárok számára külön könyvtár felállítás és esetleges fejlesztése, hiszen szinte „épületen belül” kéznél volt a könyv, és elérhető is volt valamennyi tanár számára.¹⁵ Az utolsó két évben tapasztalható növekedés a főkönyvtár állományából történő ajándékozásnak köszönhető.

Nagyobb vásárlás, fejlesztés a tanári könyvtárban sem az első szakaszban, sem pedig az iskola '30-as évekbeli újraindítása után nem történt, bár 1943-ban az állomány növekedése kissé megindul a jelentős adományok nyomán. A diákkönyvtárak ezzel szemben a kezdetkor tapasztalható állapothoz képest jelentős fejlődésen mentek keresztül, főként az 1938-as évet követően. Törekedtek az életkori sajátosságoknak megfelelő szépirodalom beszerzésére, gondoskodtak az idegen nyelv oktatásához szükséges folyóiratok vásárlásáról, s mindczt esztétikusan berendezett olvasóteremben tették használhatóvá.

¹⁵ A tanári igényeket egészen az 1940-es évekig kielégítette.

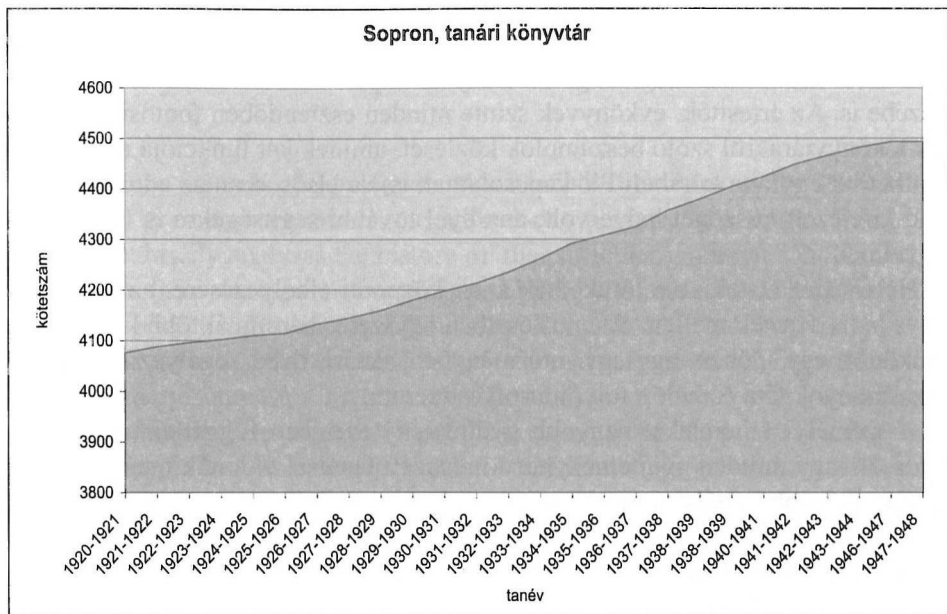
Szent Mór Gimnázium tanári könyvtára

A pápai Bencés Gimnáziumban a tanári, ifjúsági és segélyező könyvtáron kívül a Mária-kongregáció könyvtára működött. Ez utóbbi lelki olvasmányokat és folyóiratokat gyűjtött. Az utolsó években osztálykönyvtárakat hoztak létre. A tanári könyvtár fejlődését az 1930-as évek elejéig lassú egyenletes gyarapítás jellemezte, amelyet hirtelen növekedés követett. Ennek okára az évkönyvekben nem bukkanunk, csupán az állomány növekedésének tényét támasztja alá, hogy új polcokat készítetttek, és a könyvtár alapterülete is megfelelően nagy volt ebben az időszakban. Az ifjúsági könyvtárak fejlesztése csupán a '30-as években indult meg, s nem hagyható figyelmen kívül az a tény, hogy a tanári könyvtárak fejlesztése is ekkor kapott nagyobb teret. Pápan is, mint ahogyan ezt korábban kifejtettem, a tanári könyvtár fejlődése indikátorként hatott a többi könyvtár fejlesztésére is. Fontos megemlíteni azt a tény is, miszerint a diákok is használhatták a katalógusokat.

A soproni gimnáziumban ifjúsági, tanári, segélyező könyvtárak működtek, de igen jelentős tevékenységet fejtett ki az önképzőköri könyvtár is. Később cserkészkönyvtárat is létrehozta. Szemléltetve azt a figyelmet, amivel a tanárok a diákok olvasási szokásait igyekeztek nyomon követni, az alábbiakban két adalékot mutatok be az évkönyvekből: 1935-ben az önképző körök átszervezésével új igény támadt a szabadidő hasznos töltésére, ennek érdekében olvasószobát hoztak létre, amit a diákok közül kijelölt „folyóiratkezelő” működtetett, hetente a vezetőtanár által átadott szépirodalmi művekkel és folyóiratokkal frissítve az állományt. A ta-

Szent Asztrik Gimnázium tanári könyvtára

nulók több lapot is olvashattak. Ezeket a periodikákat a „továbbképzés iránti hajlam, kedv ébresztésére és fejlesztésére” bocsátották az ifjúság rendelkezésére. A könyvek is válogatva kerültek ide. 1936-ban bevezették a „vélemények füzetét” az önképzőkörön belül működtetett olvasószobában. „A kérdés az volt, ki volt az olvasószobában, mit olvasott és mi a véleménye az olvasott cikkről.” Három füzet telt be a diákok véleményével. 17 folyóiratot olvashattak itt, amelyeket a könyveken fölül vásároltak. Más intézményektől eltérően, az évkönyvek leírásában a tanári könyvtár működése nem szerepelt, így csupán a statisztikai adatok alapján tudunk általános tendenciákat megállapítani. A könyvtár fejlesztését nem jellemezte jelentős beruházás, sem pedig több könyv ajándékozása, jóllehet a vizsgált időszakban egyenletesen, de csekély kötettszámmal gyarapodott. Az intézmény többnyire az ifjúsági könyvtárak fejlesztését preferálta.

Színes, izgalmas kép bontakozik ki a bencés gimnáziumok könyvtárainak vizsgálata során. Színes, mert ahány intézményt vizsgáltam, annyiféle könyvtári életre utaló nyomra bukkantam. A különbözőség okát a vizsgált intervallumot megelőző időszakban kell keresni. Tehát azok a gimnáziumok tudtak a korszak követelményeihez jól alkalmazkodni, amelyekben már stabil állományok, könyvtárak voltak. Eme megállapításom alól a pannonhalmi Olasz Gimnázium kivétel, ahol a legmodernebb követelményeknek megfelelően kezdődött meg a könyvtárak építése.

A bencés gimnáziumok könyvtárai összességében az államosítást megelőző időszakig magas színvonalon teljesítették a kor követelményeit, sok esetben túl is mutatva azokon. Ez főként a korábban már működő intézmények esetében igaz. Az olvasás, a könyv, a könyvtár mindegyik intézményben központi szerepet töltött be. Gondosan megválogatott könyveket juttattak a diákok és a tanárok kezébe is. Az értesítők, évkönyvek szinte minden esztendőben fontosnak tartották a könyvtárakról szóló beszámolók közlését, aminek két funkciója is volt. Tekinthejtük egyfajta korabeli PR-kapcsolatnak is, de elsősorban az adományozók felé kifejezett köszönet helye volt, amellyel további segítségekre is felhívták a figyelmet.

Helyiségeiket tekintve törekedtek azok központi elhelyezésére, az irodák illetve a dísztermek mellett. Számos esetben egyszerre háromnál több könyvtár is működött egy időben, egy-egy intézményben, tanári, diák, segélyező, kötelező olvasmányok tára és külön folyóirat-olvasó terem.

A személyi feltételeket nagyobb gyűjtemény esetében függetlenített könyvtárossal vagy minden gyűjteményhez kinevezett tanárral oldották meg, akik sok esetben felsőbb osztályos tanulókat is bevontak a munkába. A tanulókat nem csupán a kölcsönzésben, hanem a katalogizálásban is szívesen látták, sőt a kisebb könyvtárak külön diákkönyvtárossal is rendelkeztek.

Az állományok gyarapodását mindvégig főként a nagylelkű adományozók segítették, de minden intézmény a saját lehetőségeihez alkalmazkodva más gyarapítási forrásokat is talált, és szinte mindenhol rendelkezésre állt átalány is. A beszerzéseknél az aktuális rendeleteket, utasításokat figyelembe vették, és ezt szakfelügyelők ellenőrizték, de vallásos nevelést támogató művek természetesen nagyobb számban nyertek elhelyezést az állományokban, mint a világi intézmények esetében. Az állományok kötetszámának alakulását ábrázolva jól nyomon követhetőek a történelmi események, az állományok korszerűsítését célzó kivonások, a fejlődést szolgáló nagyobb beruházások, adományok. Ugyanakkor jól látható számos gimnázium esetében, hogy a tárgyalt időszak elején is már jelentős kötetszámmal rendelkeztek. Kutatásom során azt tapasztaltam, hogy a háborús évek és az azt megelőző nehéz gazdasági helyzet negatív hatásait adományokkal, a történelmi eseményektől való lehetséges elzárkózással igyekeztek semlegesíteni.

Az állományok feltárása kézzel írott, majd később gépelt katalógusokkal történt, hiszen az értesítők csupán az 1915–1916-os évekig voltak képesek arra, hogy a gyarapodásokat jegyzékekben közöljék.

Összességében elmondható, hogy a bencés gimnáziumok könyvtárai magas színvonalon működtek a tárgyalt időszakban. Munkám során bizonyossá vált, hogy a korszak jelentős intézményei voltak a bencés iskolai könyvtárak, történetük ismerete hasznos tanulságokkal szolgálhat napjaink iskolai könyvtárai, könyvtárosai számára.

· THE HISTORY OF LIBRARIES OF THE HUNGARIAN BENEDICTIAN
SECONDARY GRAMMAR SCHOOLS FROM THE TRIANON TREATY TO
THE SECULARIZATION

The study presents the professional job of the librarians of the Benedictian secondary grammar schools on the present-day territory of Hungary from 1920 to 1948. It briefly analyses the history of the particular grammar schools and the precedents from the aspect of ecclesiastical policy, of the schools and that of the history of libraries. The annals and the school-reports of the institutions, the study of which was carried out from the aspect of the history of school libraries, served as the primary sources of the research. The analysis of their details allowed us to draw conclusions: the presentation of these conclusions can prove that the Benedictian school libraries were significant institutions of the era and the knowledge of their history can provide useful lessons for the school libraries and librarians today.